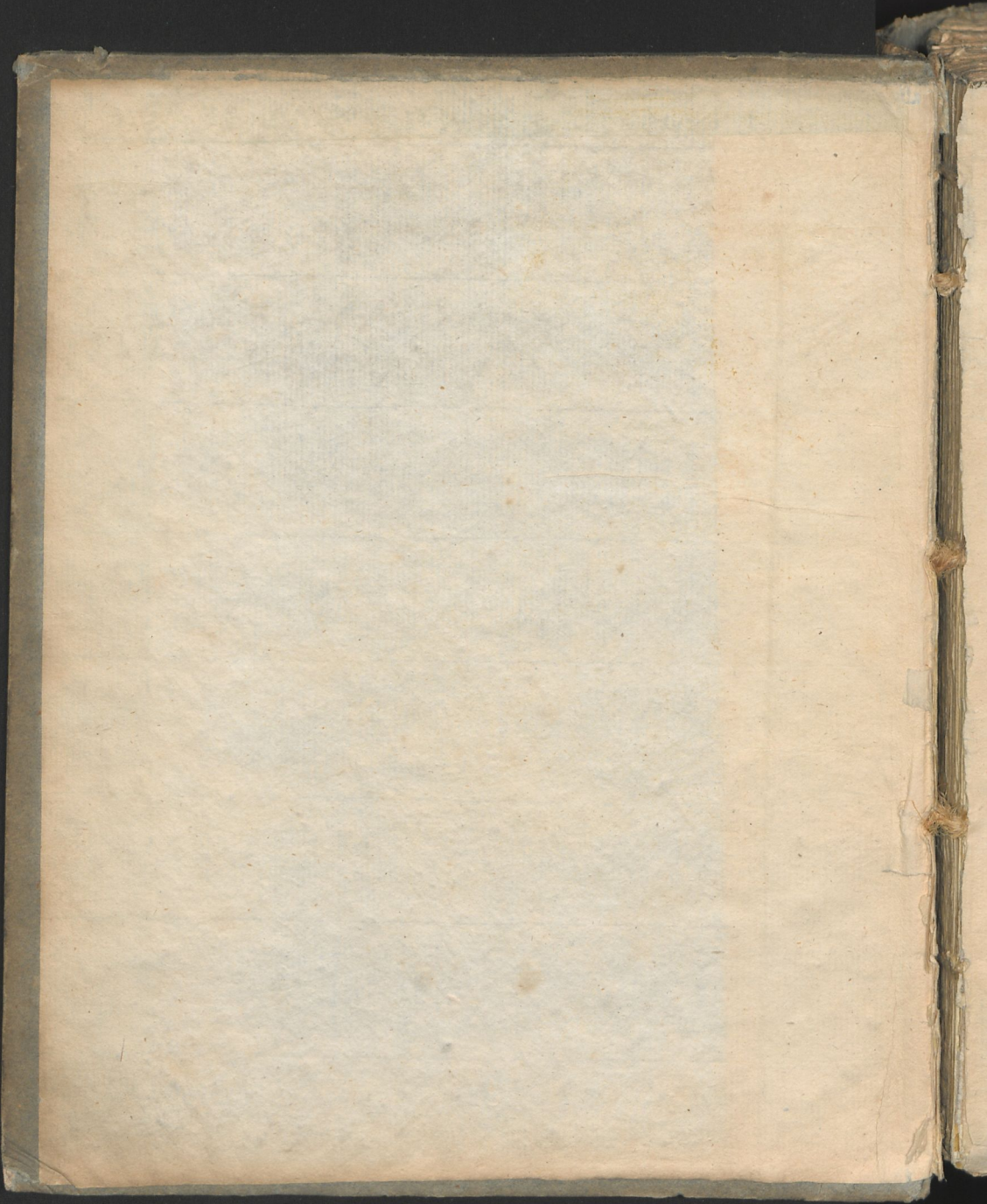

37

DE
DEBILI
FEBRIVM ACVTARVM
PVLSV

PRAESIDE

RECTORE ACADEMIAE MAGNIFICO
PETRO IMMANVELE HARTMANNO,

PHIL. ET MED. DOCT. MED. THEOR. CHEM. ANAT. ET BOTAN. PROF.
PVBL. ORDIN. ACAD. CAESAR. NAT. CVR. ET ELECTOR. MOGVNT.
ERFVRT. SCIENT. VTIL. ITEMQVE DVCAL. TEVTON. HELM-
STAD. SODALE ORDINIS MEDICI H. T. DECANO

AD DIEM VII. IANVARIJ MDCCCLXXIII.

IN REGIA VIADRINA

PRO GRADV DOCTORIS
SVMMSIQVE MEDICIS HONORIBVS
LEGITIME CAPESSENDIS

PVBLICE DISSERET

AVCTOR

IOSEPHVS BIEHLER,

HALBENDORFIO-SILESIVS.

TRAIECTI AD VIADRVN,
E TYPOGRAPHEO WINTERIANO.

DE
DEBILI
FERRIVM ACVTARVM

PVLVS

PETRO IMMANVELLE HARTMANNO
AD DIEM VII JANVARIJ MDCCCXXIII

IN REGIA VIADRINA
PRO GRADV DOCTORIS
SVMMISSORVM MEDICIS HONORIBVS
LEGITIME CAPSIVS

AVCTOR
IOSEPHVS BIEHLER
HAMBURGENSES

TRAJECTI AD RHEINVM
E TYPOGRAPHICO WINTERIANO

REVERENDISSIMO

AC
ORDINIS IN VITAE SILESI

PER ILLUSTRIS DOMINO
DOMINO

CONSTANTINO

SACRI AC EXEMTI ORDINIS CISTERCI-
ENSIS IN DVCALI COENOBIO HENRI-

CHOVIENSI IN SILEZIA ET

REGIO ZIRCENSI IN

HVNGARIA

ABBATI IN FLATO

DE

A 2

VICA-

VICARIO ET VISITATORI
GENERALI

ORDINIS IN VTRAQUE SILESIA
DIGNISSIMO,
CAPITANEO DVCATVS MVNSTER-
BERGENSIS

ET
TERRITORII FRANCKENSTEINENSIS
MERITISSIMO,

MAECENATI SVMME PIEQVE
VENERANDO,

PRIMITIAS HAS ACADEMICAS

D. D. D.

IOSEPHVS BIEHLER.

DE

REVERENDISSIME PRAESVL,

Sacro TVO nomini hasce paginas inscripturns,
audaciae huius veniam pro more rogare nolui:
quod, licet summis, quibus excellis, virtutibus
omnium animos TIBI concilias, beneficiisque de-
vincis, me tamen praecipue tanto beneficiorum
numero affecisti, ut praeter hanc publicam gra-
tissimi animi declarationem non aliud gratiarum
genus mihi ab inopia videam relictum. Quippe
non solum monasterio, cui hodie felicissime praees,
in acceptis refero, quod cum fortuna minus ami-
cam mihi obtigisset, ibi quasi enutrirer et humaniori-

HHXX A3 clb

bus

bus imbuerer artibus: sed TV quoque praeter haec, REVERENDISSIME MAECENAS in artem salutarem incumbenti addidisti animos, meque promissis incitasti, ut proinde eius dignitatis laus, qua celeberrima Academia Francofurtensis me hodie ornat, a TE, tanquam origine, merito derivetur. Quare suscipias benignissime has laborum primitias in grati animi monumentum, nec opusculi levidensis, sed gratiae mentis, solvendi debiti desiderio flagrantis, benevolam habeas rationem. Vale, REVERENDISSIME PRAESVL! per longissimam annorum seriem sospes felixque, TVique illustris nominis cultorem obsequiosissimum porro paterna benignitate amplecti perge. Vale. D. Trajecti ad Viadrum, III. Calend. Ianuar.

clō LXXIII.

DE
DEBILI
FEBRIVM ACVTARVM
PVLSV.

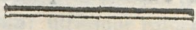
PROOEMIVM.

Qui hac, quam vivimus, ætate no-
vis rem medicam inventis augere
ac locupletare cogitat, is ingenii
acie polleat, otio abundet, occasione obser-
vandi

vandi experiendique non careat est necesse. Hisce omnibus ego tyro medicus cum sim destitutus, Lector benevolus materiem, ut ut non novam, attamen magni in praxi medica ponderis, summæque utilitatis, æqui bonique consulet. Quid, amabo, medico luculenta in praxi versanti, frequentius febribus acutis obvenit? At quoties et tunc accidit, vires vitales acute decumbentis corrue- re et prosterni, vel quod natura ex plethora oppressa sit, vel quod reipsa illud desit, unde omnium actionum vigor pendet et constantia. Quare cum pulsus debilis cognitio distinctioque medenti maximopere necessaria, ægrotantibusque sit utilissima, hujus pertractatione me majori legibus academicis jure satisfacturum putavi, quam si luxuriantis
inge-

ingenii commenta potius, quam veritatem in
 praesenti commentariolo propositurus essem.
 Quae scribo, partim ex auctoribus recentif-
 fimis et fide dignis congeffi, partim ex Prae-
 ceptorum institutione haufi, partim ad le-
 ctos agrorum expertus fum. Si ex hoc meo
 qualicunque labore quidquam utilitatis in
 genus humanum redundaverit, fi bonis et
 prudentibus operam meam probavero, gau-
 debo; imperitos et Zoilos non

moror.

B

§. I.

§. I.

Cognitio Pulsus longe maiorem in praxi medica utilitatem adfert, quam quidem ii existimant, qui sana morborum *συμμεωτική* neglecta, stultis ex urina sola petitis vaticiniis credulam plebem ludunt decipiuntque, et quod maxime dolendum, miseros aegros sua culpa non raro imprudenter perdunt. Non omnem urinae in febribus indagatio- nem reiicio. Absit hoc a me; belle novi, ex urina febris vehementiam, cruditatem, coctionem, crisin posse quodammodo cognosci, sed ex sola urina morbi causam, sedem et innumera alia divinare, prognoses formare, mira quaeque augurari, hoc rationi adversum, ridiculum, et bonae arti ignominiosum est.

§. II.

Potus, purgantia, et alia complura, urinae mutationes inducunt multas et varias: aetas, sexus, temperamentum urinam variant: in periculosis febribus saepe vrina aequae, ac sanguis a naturali statu abludit; immo si- ne periculo abludit, dum saepe illud, quod coctionis in urina deest, per alias functiones refarcitur. Aliae ergo functiones consulendae. Pulsus et respiratio certiores dabunt diagnosin.

§. III.

Ex pulsu et respiratione videlicet cognoscimus cordis vires; celeritatem, qua sanguis per universi corporis vasa fertur, proinde febris augmentum vel decrementum; inde

inde iudicamus de libero vel impedito sanguinis ad arteriarum fines ita et reditu, de maiori et minori humorum copia et consistentia, de vasis arteriarum coronariis liberis vel obstructis. Quid multa? functiones vitales inde optime et tutissime diiudicamus. Quare pulsus et respiratio solertissimum medici examen postulant.

§. IV.

Verum quemadmodum cognitio pulsus eiusdemque frequentior exploratio in acutis utilis et necessaria est, ita et debilem ab aliis pulsus speciebus dignoscere summi est momenti: nam inde pendet diversitas prognoseos, diversitas in medendo, et salus aegrotantium. Debilis autem pulsus tangenti digitum minus valide ferit, interdum vix percipitur; ponit ergo diastolen arteriae minorem, seu parvam intersystolen et diastolen differentiam. Frequenti tamen usu in pulsu explorando fateor facilius rectam eius ideam formari posse, et varios debilitatis gradus definiri; siquidem vividior eius notio animae imprimitur tactu, quam longissima descriptione.

§. V.

Experientia et ratio, duae illae artis salutaris bases, docuere pulsus debilitatem bifariam debere dividi, nempe in veram et spuriam: utriusque naturam, causas, differentiam, et curationem iam pro viribus explicabo.

§. VI.

Spuria pulsus debilitas adesse conicitur, dum pulsus quidem tangenti debilis apparet, re ipsa tamen talis

non est. Tactus eum vix a vere debili distinguit, et medicus semper in errandi periculo versaretur, nisi alia quamdam rei adferrent lucem, quae proinde ratione indaganda. Sed de his paulo post.

§. VII.

Qua vero ratione pulsus eam mentiri possit debilitatem, sequenti concipio modo. Si consideres, pulsus esse alternam arteriae plenae dilatationem et contractionem; motum hunc a causis pendere binis, scilicet ab humore ex corde in arteriae caveam influente, latera eius ab axi removente, et canalem conicum distendente. Item ab arteriae musculari, elastica, irritabili fabrica, qua sui distensioni resistit, et distenta semel, elatere, fibris circularibus, stimuli impatiencia se se in naturalem statum restituere conatur. His praemissis iam pone a plethora eundem canalem arteriosum praeternaturaliter esse impletum, et latera nimis distenta; pone adhuc massam sanguineam calore rarefieri, in maius volumen expandi, proinde fibras arteriarum flexiles adhuc magis distrahi: quae omnia in febribus quam frequentissime contingere, nemo profecto inficias ibit. An tibi videtur tanta massa, tantum liquidi volumen, a canali praeternaturaliter distento recte propelli posse? Sanguis ita descriptus arteriae contractioni nimium resistit; arteria in eam ergo diametrum, in quam in statu naturali sese constringere deberet, non constringitur, sanguisque debita quantitate non propellitur, eadem ergo causa iterum manet augmenturque, systolen parvam semper productura.

§. VIII.

§. VIII.

Sed eiusdem naturae erit quoque diastole. Latera arteriæ, ut supra dixi, sunt in maiores distenta circulos a sanguine praeternaturaliter accumulato aut morbose rarefacto, hinc cor agit in latera arteriæ ab axi iam remota, remota proinde minus solito dilatare poterit, ergo erit parva diastole. Verum ponitur quoque maior cordi a sanguine ita constituto renixus, visque cordis, naturali in statu removendis arteriæ lateribus impensa, impenditur sanguini plethorico rarefacto propellendo, ergo iterum ex hac causa diastole erit minor, arteria minus tangentis digitum feriet, ergo pulsatio erit debilis. Sed arteria elastica reagit in ea ratione, in qua sanguinis a corde pulsi in arteriam erat actio: sed hæc erat minor; proin oportet reactionem arteriæ minorem esse in sanguinem, ergo rursus minor systole. En diastolen et systolen minorem, vel quod idem est, en pulsus debilem.

§. IX.

Considera porro, sanguinem in acutis phlogistica, ut vocant, plerumque peccare spissitudine, eumque minus facile per extremas arteriarum angustias permeare: has haud raro obstructas inflammatasque esse. Inde fieri necesse est, ut cor vix quidquam virium in sanguine propellendo ad extremos usque arteriarum fines exerere possit, hinc intra caveas arteriarum sanguis accumulabitur, et in ratione resistentiæ cordi oppositæ arteria dilatabitur, pulsusque debilis evadet.

B 3

§. X.

Sed longius paululum rem repetamus. Densitas phlogistica alio praeterea modo eiusmodi debilitatis pulsus fictitiae mihi causa esse posse videtur. Simul atque sanguinis circuli ex quacunque demum causa in minimis vasis libertas minuitur, nos imbecilles enervesque persenscimus; procul dubio inde, quia ab ordinato liquidi arteriosi et nervi influxu pendens ad motum muscularis aptitudo labefacta est. An igitur mirum, idem cordi arteriisque contingere, dum subtilissimi spiritus nervi, pro cordis ac arteriarum actione necessarij, rite secerni non possunt ob densitatem massae sanguinae universalem, aut quod secreti liberrime fluere et distribui nequeant propter origines nervorum compressas.

§. XI.

Atque haec est debilitas pulsus spuria, pulsus suppressi nomine a magnis Practicis proposita, quod nempe vis vitae sit oppressa per copiosam, abundantem, et morbosam sanguinis rarefacti, spissi, et immeabilis quantitatem, vires vitales sanguine quasi obruentem, putaticiam ac simulatam organorum vitalium debilitatem, similemque virium tam vitalium, quam animalium, prostrationem mentientem, ob cor et arterias libera actione interceptas.

§. XII.

Uti cognitio recensitae debilitatis summæ quidem est necessitatis, ita eadem non parvas patitur difficultates. Ex sequen-

sequentibus tamen magna cum certitudine in ægro spuriam, non veram, adesse coniecturam facimus.

Primo. Si morbus est in sui initio, vel saltem ab eo non multum distans; nam tunc rariores sunt veræ debilitatis casus.

Secundo. Si subiectum ante fuerit bene sanum, robustum, iuvenile, plethoricum; quia talia subiecta, non nisi ex gravissimis causis applicatis vera vitalium debilitate laborant; inque iis peccat vel robur solidorum, vel boni sanguinis abundantia.

Tertio. Si adhuc nulla, aut una alterave fuerit venæ sectio instituta: si nullæ hæmorrhagiæ, aut alia maior evacuatio prægressa fuerit.

Quarto. Si nulla sint signa saburræ in ventriculo latitantis, aut vermium in primis viis.

Quinto. Si æger decumbat in aëre renovato, aut ægra passioni hystericae non sit obnoxia.

Sexto. Si in actu ipso, quo sanguis vena mittitur, pulsus sit fortior liberiorque.

Septimo, Si sanguis vena missus vel crustam contraxerit inflammatoriam, vel saltem plus, aut etiam tantum naturaliter compactus fuerit et debitam insulam formaverit; in vera quippe debilitate vel sanguis visitur dissolutus, vel in dissolutionem pronus, vel saltem in massam rubram compactamque, quiete non cogitur.

§. XIII.

Ex maiori horum criteriorum numero et pondere maiorem nasci probabilitatem, nosque eo magis de spuria convinci debere debilitate, per se apparet, nulla morbi habita ratione, modo acuta fuerit febris, seu inflammatoria, seu synochus putrida, seu febris continua remittens.

§. XIV.

Est tamen adhuc alia et mira spuriae debilitatis species, causam a priori diversissimam agnoscens, nempe bilis aut alia saburra circa praecordia haerens. Ut haec haud raro in *εγνεφαλι* tot et varia symptomata infert, ita quoque veneni instar uno interdum momento omnes vires prostermit, ut vix non aliquid maligni humorum massae immixtum suspicari posses, nisi certiora signa ventriculum mali sedem demonstrarent. Causa haec longe aliter, modo a prioribus diversissimo, nondum satis explicabili, agit, nisi quis rem explicatam dubioque exsolutam credat, si adstruxerit mirabilem ventriculum inter et cerebrum consensum.

§. XV.

Quibuscumque iam obscuritatibus circa modum agendi theoria physiologica involuta sit, signa tamen saburrae praesentiam indicantia praxin reddunt certiolem. Praecipua et observanda frequentissime sunt epidemia, ingluvies, oris amaror et siccitas, appetitus minutus, immo deletus cum nausea, vomitu, acidorum appetentia.

§. XVI.

§. XVI

Aer quoque non renovatus, nimium æstuans, vapore ex ægris et adstantibus exhalante, inquinatus, aliisque heterogeneis scatens, ut omnibus acute decumbentibus noxius pessimusque est, ita debilitatem summam inducit, initio spuriam, ultimo veram. Diffatis nempe tenuioribus per sudores symptomaticos particulis sanguinis densitas augetur: immeabilitate per pulmones respiratio difficillor redditur, sanguinis motus intenditur, aliaque pessima symptomata oriuntur. Tandem calore interno, externo, et reliquis causis sanguinis cohæsiō solvitur, dispositio putrida vel ipsa putredo, cum suis effectibus producitur. Proinde una eademque causa veram et spuriam debilitatem gignere potens est.

§. XVII.

Vermes, passio hysterica, in febribus acutis quoque aliquando attentionem merentur, mire pulsū mutant, sub variis formis varia mentiuntur, et inter hæc pulsū vere debilem.

§. XVIII.

Descriptis iam natura, causis, speciebus debilitatis spuriae in pulsu observabilis, de vera iam dicendum superest. Adest hæc, dum arteria minus dilatata minus micat, ob defectum universalis humorum massæ, vel ob defectum in corpore spirituum nerveorum. Discernitur potissimum ab illa ex causis prægressis et cognitione subiecti.

C

§. XIX.

§. XIX.

Causae proximae conceptus non difficillimus est; et ex eius vix non solo intuitu causae remotae depromi possunt: tamen, ne quid omisisse videar, modum agendi causae proximae nonnihil latius exponam, eiusque subiungam analysin.

§. XX.

Pone primo defectum universalis humorum massae; hinc quodvis vas pro ratione defectus universalis minus continebit liquidi, ergo minus ex vena maxima in cordis fabricam influet, minus eam dilatabit, minusque in sui contractionem irritabit: sed cor, minus sanguinis continens, minus in contractionem irritatum, parciorem liquidi copiam in arterias conicas elasticas propellet, eas minus dilatabit, hinc minor percipietur arteriae diastole, seu, quod idem est, pulsus fit debilis. Adde, eiusmodi humorum defectum semper coniungi cum liquidi nervei inopia, eiusque secretionem languente; quam languere oportet languente circulatione, siquidem secretiones universalem sanguinis circulationem sequuntur: hinc spiritus nervei requiritur non influent copia in cordis et arteriarum carnes contractiles, ergo hae ad motum minus aptae erunt, minusque, si causa distendens accesserit, in actionem lacefferunt. Idem ultimum fieri debere intelligis, si *νεύραργείαν* quidem adesse non statuas, defice. tamen ponas solum subtilissimum nervorum spiritum.

§. XXI.

§. XXI.

Subiecta, in quibus alterutram vel utramque inopiam videre est, sunt magnas evacuationes perpeffi: quorum vires morbi natura, impetu, diurnitate, labefactae, et coctioni impares sunt; quorum humores vel morbi neglectu, vel malignitate, in dissolutionem tendunt et putredinem; qui morbis laborant epidemicis singularis omnino generii; nec tamen facile credendum, dari frequentes casus, ubi miasma epidemicum debilitatem veram inducit vitalibus. His adiungi debent nonnunquam senes cachectici, aliique debiles ex causa quacunque.

§. XXII.

Cum sint, qui veram debilitatem in febris acutis longe frequentius adesse existiment, quam re vera adest, ideo de illius possibilitate et existentia, cur plura dicam, non video. Quamobrem me ad remedia consero, quae et ratio indicat, et experientia, ususque clarorum virorum confirmavit. Sed cum multas, a se differentes, oppositae debilitatis causas statuere necesse fuerit, multa quoque, a se differentia, sibi quoque opposita remedia, debilitati variae convenientia, viresque erigentia, (Cardiaca vocant,) adhibere necesse est. Hinc cardiaca diversa sunt, et quaecunque cardiaca promiscue in determinato casu adhibere, est sanae theoriae adversari. Quod generatim, seu vera sit, seu spuria, intendimus, est cordi arteriisque maius conciliare robur. Spuria speciatim illud petit removeri, quod viribus vitalibus obicem ponit. Spuria primo medeamur.

C 2

§. XXIII.

§. XXIII.

Spuria, orta a cauffis §. 7. 8. 9. 10. enarratis demonstratisque, cognoscenda signis §. 12. allatis, sponte, quid agendum sit a medico, indicat. Indicatio nempe est: sanguinis circulo pristinam et naturalem conciliare libertatem, ut pulsus magis evolutus, liberior, fortior evadat; quod fiet sanguinis missione celebrata, toties, quoties necesse, iterata pro symptomatum circumstantiis. Venæ sectio unicum in his casibus remedium est cardiacum: sive enim plethora, sive sola humorum rarefactio in caussa sit, effectus semper iidem sunt. Hæc facit, ut obstacula cordi et arteriis posita removeantur; ut ambo facilius et liberius in fluida agant eaque complectantur; ut vasorum extremitates obstructæ referentur, secretionesque laesae emendentur. Quid multa? inde fit, ut natura, sanguine ante obruta, et quasi ligata, libertatem in morbum agendi recuperet, vires oppreas recolligat, cruda liberius vel sanis simillima reddat, vel coquat, et ex corpore critice eliminat, atque de morbo feliciter triumphet, alias succubitura. Inde fit, inquam, ut pulsus, quod toties vidi, sanguine adhuc ex vena incisa fluente, vel non adeo multo post, prius manifestam debilitatem præse ferens, suppressus ante, evadat nunc liber, evolutus, maior, fortior. Pallor, ab immeabili, in vasa minima meare non potente, sanguine ortus, miro spectaculo pulcre evanescit, color læte ruber externæ corporis superficiei redit cum viribus pulchre crescentibus. Medela pharmaceutica tota, quanta est, antiphlogistica esse debet, quia caussæ hanc reposcentes maiores, auctæ, periculosiores sunt. Hinc exhibenda talia, quæ acria inviscant, humores spissos attenuant,

nuant, calorem nimium temperant, solida stricta relaxant, humorum in putredinem degenerationi resistunt, quæ cum humoribus animalibus facile miscentur, neque tam cito per vias urinarias elabuntur; qualia sunt emollientia, solventia, nitrosa, acida, cerialia decocta, parca quidem, sed repetita admodum dosi, ad mensuras, viginti quatuor horarum spatio, ingesta. Ab his, (liceat mihi generatim quædam dicere,) ab his multo plus speramus in acutis, quam qui solis pulveribus, cæteroquin parum aut nihil efficacibus, confidunt, aut mixtura quacunque, vel stimulan- te medicamento, quod peius, omnem curam absolvere arbitrantur. En nostra cardiaca!

§. XXIV.

Causa §. 14. dicta, si sola spectetur, solum emeti- cum exigit; quo bene operante, et saburra ex ventriculo excussa, quæ sæpe mole vix spectabilis est, mire non raro vel morbus illico tollitur, vel levatur, omnisque cu- ratio redditur facilior.

§. XXV.

Aer §. 16. medicum in omnibus quidem morbis sollicitum reddere debet, nunquam tamen magis, quam in casu nostro. Aer ergo non nimis exæstuet, moderate calidus procuretur et purus in omnibus acutis. Qui plura et omnia fere, quæ circa hunc dici possunt, legere cupit, adeat ANTONII DE HAEN *Tomum I. rat. medendi.*

§. XXVI. *de morbo hysterico*

Vermes et passionem hystericam §. 17. ut minus pendentes a natura morbi acuti, sibi que propriam medelam vindicantes, hic prætermitto. Antequam tamen de spuria pulsus debilitate eiusque curatione dicere desinam, liceat mihi, scholiorum instar, quædam animadvertere. Pulsus suppressus §. 11. profecto crebrius occurrit, quam a nonnullis credi possit: sed an non et ideo toties male in acutorum principio vera debilitas accusatur? Cogitatur de malignitate, et de quibus, nescio, malis. Sed quid inde? En conclusionem. In hoc morbo adest debilitas, virium prostratio, vires proinde sunt erigendæ, cardiaca subministranda; stimulantia, bezoardica, alexipharmaca, sudorifera, præparata ex Dispensatoris petita, a venerabili antiquitate artificiose, mire, simplicibus sexcentis composita, in auxilium sunt vocanda; æger pulvinaribus sepeliendus, fornax incendendus, æger æstu torquendus. Itane? miser æger solus crassum agyrtæ peccatum luit. Videamus, quid eiusmodi remediis subministratis ratio fieri debere doceat, et experientia factum esse confirmet. Systema vitale irritatur ad frequentiores sui contractionem; calor incenditur, præsertim ad vitalia; respiratio redditur anxiosa, celeris; obstructions confirmantur, transpiratio Sanctoriana sistitur; vel si sudor quis provocatur, erit symptomaticus, quo tenuissimum vi exprimitur, reliqua condensantur, humores calore et motu sensim in corruptionem abeunt, nascuntur petechiæ aut miliaria. Euge! de vi morbi triumphatum est, hostis expulsus, quem naturæ dudum insidias facere suspicabamur! En effectum dati cardiaci,

diaci, res bene agitur, natura expellit morbum. Ita gaudetur de exanthemate prodeunte, symptomatico, non critico, et maxima medentis in his adiunctis felicitas hæc est, quod æque vulgus, et alii medicinæ ignari de pro-pullulantibus gaudeant exanthematis, et, si æger fatiscadat, non medentem, sed naturam, a morbi vi et diuturnitate lan-guidam arguant. Ita sumus homines! Fufius hæc scripsi, quod sciam, quosdam adhuc reperiri, qui simul, ac virium debilitatem cum pulsu suppresso animadvertunt, statim ad cardiaca stimulantia deveniendum credunt. In plerisque tamen provinciis, ut fatear rem, uti est, meliora iam e-docti sumus, theoriam castiorem sequentes, et experientiæ certiori innixi.

§. XXVII.

An non saltem pestis, morbus acutus, iis tractan-daremediis, quæ tu adeo acriter adspernaris? rarissime. Ni-hilne apud te valet patrum nostrorum auctoritas, vsus sti-mulantium in peste tot seculis probatus? En responsum! en mea sententia! Si stimulantia vere fuissent indicata, ea pro-fecto cadaverum strages facta non fuisset, quæ facta legitur in auctoribus, qui de peste, sudoriferisque in ea usitatis, memoriæ aliquid prodiderunt. Et ego, si tamen iudicio in hac re quid possum, iudico, non improbable esse, ex nupè-ra epidemia æque pestem, ut olim, orituram fuisse, si sti-mulantibus contopere in ea debellanda abusi fuissetus. Fe-lices erant illi, qui Sydenhami et Mortoni præcepta se-quebantur. An miasma pestilentielle humoribus spissitudi-nem et rarefactionem induxit, medicisque olim veram de-bilita-

bilitatem imposuit? Probabilissimum esse reor, et forsan certissimum esset, si in omni peste medicorum unus alterve fuisset, qui mori, alexipharmaca calida, sub specioso virium erigendarum titulo, propinandi peste decumbentibus, obstitere; profecto exemplum Sydenhami, qui huic torrenti sese omni contentione opposuit, reecitque multis adeo laudata cardiaca; qui malignitatis vocabulum, quod ad cardiacorum usum medicos permovebat, pulveris pyrii inventione lethalius existimavit; huius exemplum, inquam, insigne probabilitati pondus addit. Optandum idcirco est et quodammodo sperandum, fore, ut aliquando hoc præiudicium deponatur, omnem etiam pestem sudoriferis stimulantibus aggrediendam esse.

§. XXVIII.

Pro scopo meo mihi satis dixisse videor, et forsan quibusdam ad nauseam: sed peto, ut benigne ii ignorent, et quod longior fuerim, rei gravitati imputent. Nam hisce omnibus cuique, vellem, persuasum esset, summi esse momenti, veram inter et falsam pulsus debilitatem bene nosse discrimen, medelam debere adhiberi variam, imo sibi contrariam, et ex huius debita cognitione tot ægrorum pendere interitum, vel salutem.

§. XXIX.

Sed neque omnis vera debilitas unam eandemque medelam admittit. Humorura natura remedium determinat. Velenim adsunt signa, quibus humores in dissolutionem

tionem putridam proni cognoscuntur, vel nulla eiusmodi dissolutionis adest suspicio. Si hoc: conveniunt solummodo eiusmodi remedia, quae solida in actionem aliquantum stimulant, nervis novum robur addunt, circulationem languidam erigunt, viresque vitales refocillant: talia sunt medicamenta principio volatili viroso, nervis amico, penetrante praedita; non illa acria terrea, fixa, inflammantia, quae potius in primas vias agunt, vel, etsi sanguini admiscentur, tamen vi sua fixa non ita minimos canaliculos, arteriosos nerveosque, permeant, sed potius rudibus suis elementis circulationem magis turbant, quam aequabilem reddunt. Ex simplicibus magis hodie laudata adhibitaque sunt:

§. XXX.

Camphora, sacra illa anchora, ad quam toties confugitur in acutis, dum vis vitae, vis concoctrix, languere creditur. Est remedium, quod in hoc casu extollitur a multis, sed etiam carpitur: fortasse utrinque nimis; in medio tutius ibis. Exanthemata certe genuit, sed mala indicatione adhibitum, nulla vera debilitate praesente. Ceterum in nostro casu medicamentum pulcrum, utile, necessarium, quia volatile, nervinum, &c., nunquam negligendum, si natura sola sibi non sufficit. Eius efficaciam insignem loquuntur aegri, nosocomia, libri, ab observatoribus de camphoræ utilitate conscripti: si quidem non modo vires erigit, sed irritatis nervis etiam quietem conciliari, in observatis est.

D

§. XXXI.

§. XXXI.

Sunt, qui camphoræ corticem Peruvianum præferendum putant. Est sane medicamentum divinum in omni malignitate, in quam demum cunque febris acuta degeneraverit. Pulcre roborat, et virtute nervina, quæ nullis experimentis chemicis adhuc ad oculum fisci potuit, pessima malignitatis symptomata miraculi instar levat et auferit. Et sane camphoræ, et aliis a me adhuc laudandis, præferri debet tunc, quando cum debilitate vitali alternæ febris exacerbationes et remissiones observantur. Si enim aliis confideris, cortice neglecto, exacerbationes frequentius remittentes, iterumque redeuntes, ægrum iugulabunt. Ut plus adhuc dicam, corticis usus nunquam eo usque differendus est in continuis remittentibus, donec quis credat, eius exhibitionem indicari ob vim vitæ iam languidam; maturo eius usu debilitas prævenienda est, auferendo paroxysmos, vel saltem eos mitigando: æger enim viribus iam exhaustus vix uni adhuc paroxysmo ferendo par erit, sed peribit.

§. XXXII

Aliis alia præplacent, vt; Moschus, Zibethum, Castoreum, Spiritus cornu cerui, Crocus, Vinum, serum lactis vinosum, liquor anod. min., Scordium, Ruta, Mellissa, Cinnomomum, Contrayerva, cortex aurant. citri, et plura eiusmodi.

§. XXXIII.

§. XXXIII.

Vesicantia quoque nunquam medicum negligere oportet; nam pessima symptomata mitigant, inque eo casu insigniter profunt, ubi a quacunque malignitate vires subito prosteruntur, caput levant, pulsus reddunt fortio- rem. Sed cavendum, ne tum demum opponantur vesicantia, dum fabrica iam corrui- t, et ipse medicus de salute ægrotantis desperat; quasi vero essent remedium iam iam morituris dicatum, et, ut in cadavere appareat, ægrum non sine auxilio ad inferos migrasse. Ita remedium exponitur ludibrio.

§. XXXIV.

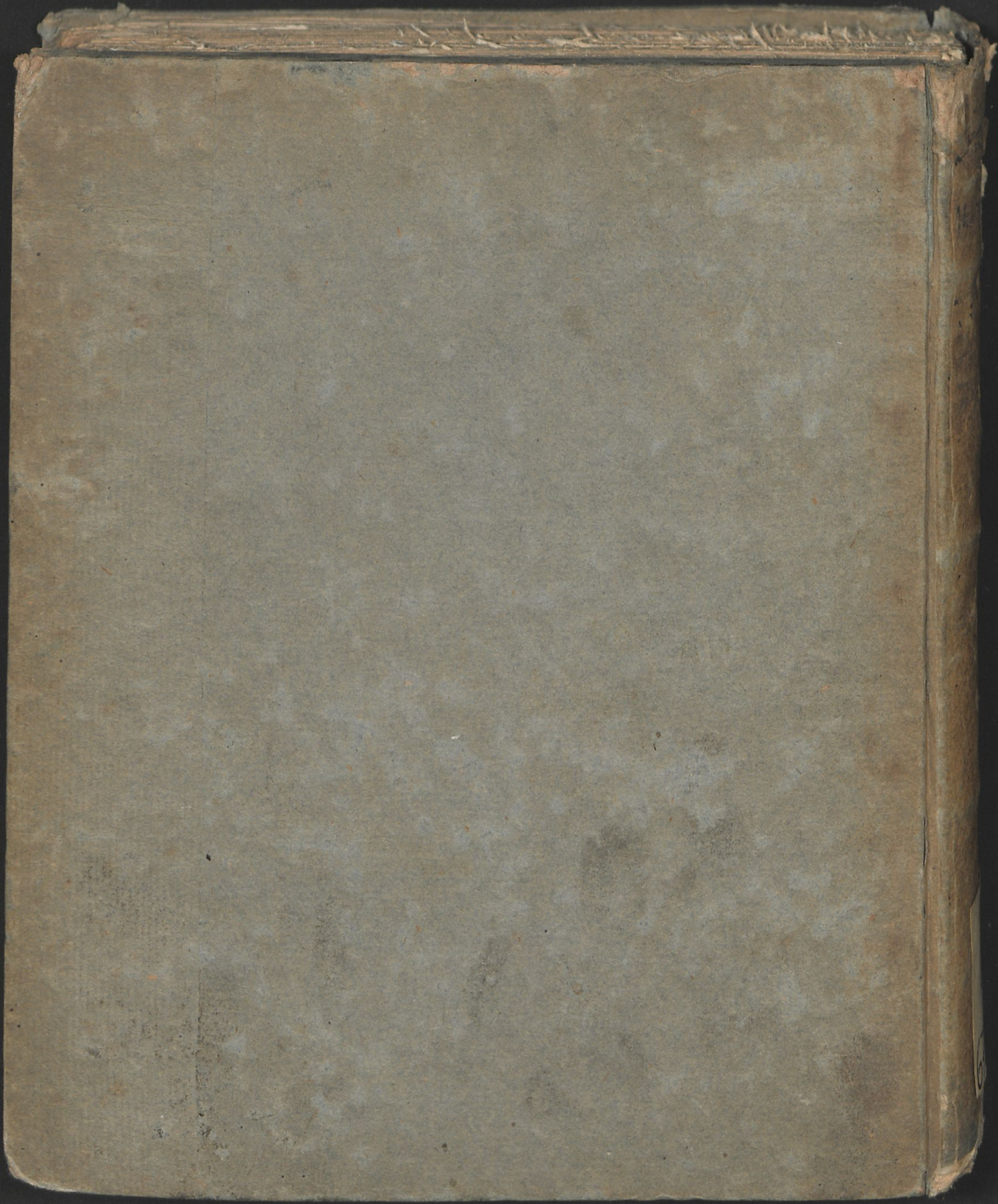
Si vitalis debilitas est cum humoribus in putredinem pronis, quædam ex prioribus §. 30. 31. 32. 33, quidem convenire possunt, quatenus viribus prospiciunt, ea tamen semper adiungenda, quæ vi sua antiseptica putredini resistunt, sanguinis globulos iam resolutos vel resolutioni proximos compingunt, et vaporum atoniam, putredinis comitem vel saltem pedissequam, corrigunt et auferunt. Acida mineralia virtutibus his, §. *præc.* eminent, hic primas tenent. Serum sanguinis e vena recenter missi coagulant albuminis ovi instar, bestiarum venis instillata sanguinem in grumos cogunt; ut inde fatis superque a priori, ut vocant, eorum utilitatem, efficaciam, necessitatemque in casibus, ubi hæc vis compingens desideratur, demonstrare possimus. Sed convincunt nos quoque experimenta, quæ tot et tanta sunt, ut horum laus neminem latere possit, nisi in scriptis

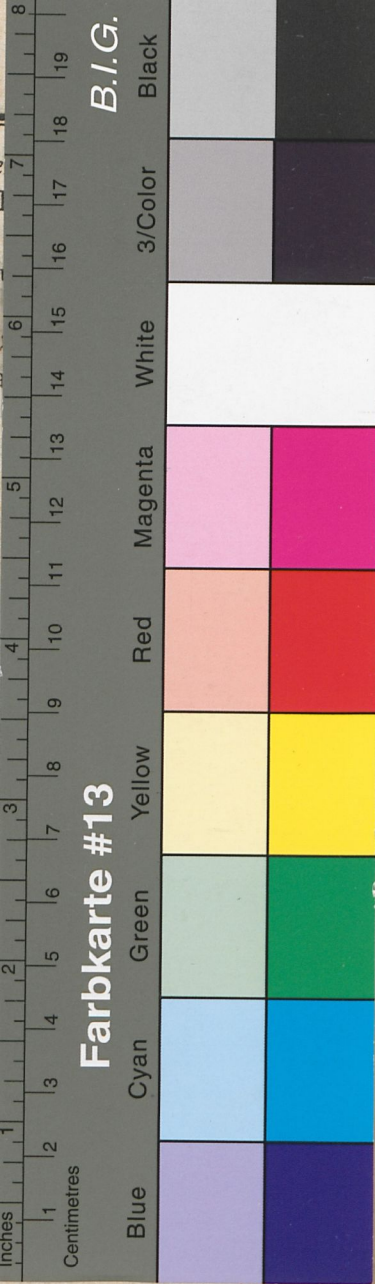
medicorum peregrinum. Ex tribus autem plerique Spiritum vitrioli aut sulphuris præferunt: alii adhuc ex his duobus ultimum ob phlogiston præfens, de cuius tamen præsentia alii dubitant. Modus exhibendi autem alii usitatus est cum potu ordinario, aliis cum decoctis emollientibus, ut sic eo feliciter plasticitatem sanguinis amissam restituant; miscent alii cum syrupo, alii non inepte cum mixturis, ut vocant, cardiacis, alii cum sero lactis vinoso. Non inutile erit, subiungere singularem illam observationem, qua acidum vitriolicum strangurias et diarrhoeas excitasse legitur; quæ tamen feliciter præcaveri poterunt addito syrupo Diacodii.

§. XXXV.

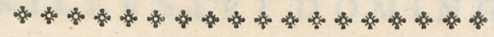
Refertur huc quoque cort. peruv., de quo §. 31. dixi. Oportet tamen hic virtutis, qua gaudet, antisepticae meminisse, ob quam proinde in nostro casu convenire videtur, multis exhibetur, et magnis extollitur laudibus. Sed decoctum corticis peruviani, dum sanguini commisceretur, eum fecit rubicundiores et fluidiores. Et sanguis multorum, qui cortice utebantur, facile secessit. An sanguinem ergo non densat, non compingit? An virtutibus, cortici in dissolutione humorum tributis, inde quid derogatur? Putredini futuræ tamen certo experimento resistit.

DE
DEBILI
FEBRIVM ACVTARVM
PVLSV

PRAESIDE
RECTORE ACADEMIAE MAGNIFICO
PETRO IMMANVELE HARTMANNO,
PHIL. ET MED. DOCT. MED. THEOR. CHEM. ANAT. ET BOTAN. PROF.
PVBL. ORDIN. ACAD. CAESAR. NAT. CVR. ET ELECTOR. MOGVNT.
ERFVRT. SCIENT. VTIL. ITEMQVE DVCAL. TEVTON. HELM-
STAD. SODALE ORDINIS MEDICI H. T. DECANO
AD DIEM VII. IANVARIJ *1783*
IN REGIA VIADRINA
PRO GRADV DOCTORIS
SVMMSQVE MEDICIS HONORIBVS
LEGITIME CAPESSENDIS
PVBLICE DISSERTET
AVCTOR
IOSEPHVS BIEHLER
HALBENDORFIO - SILESIVS.

TRAIECTI AD VIADRVN,
E TYPOGRAPHEO WINTERIANO.

